

نگاهی به بازار کتاب های دعا/ انتشار کتاب هایی که خیال پردازی را ترویج می کنند!

دعا برای رفع حوائج دنیوی و اخروی همواره مورد توجه بوده است، این اهمیت عاملی شده تا سودجویان از ساده اندیشیها استفاده و کتابهایی را روانه باز کنند که به جای توکل به خداوند، به خیالپردازی تکیه دارد، کاری که انسان را از خدا و نزدیکان دور و به تنهایی سوق می دهد که نتیجه آن افسردگی و سرخوردگی است.

مهر نوشت: دعا برای رفع حوائج دنیوی و اخروی همواره مورد توجه بوده است، این اهمیت عاملی شده تا سودجویان از ساده اندیشیها استفاده و کتابهایی را روانه باز کنند که به جای توکل به خداوند، به خیالپردازی تکیه دارد، کاری که انسان را از خدا و نزدیکان دور و به تنهایی سوق می دهد که نتیجه آن افسردگی و سرخوردگی است.

دعا از جمله راههای ارتباط با خالق هستی است که به صورت راز و نیاز معمول و روزانه و یا بواسطه در نظر گرفتن وقتی مشخص و قرائتی دعایی خاص مورد توجه همگان است، همین توجه متأسفانه فضایی ایجاد کرده تا برخی به چاپ و انتشار کتابهایی اقدام کنند که برخی از آنها مروج راههای انحرافی بوده و برخی نیز از اعتبار و دقت لازم برخوردار نیستند.

البته با همه اینها، هنوز هم مفاتیح الجنان و صحیفه سجادیه نزد عموم مردم ارج و قرب بیشتری دارد. کتابی شیخ عباس قمی از لای کتاب های حدیثی جمع آوری کرد و شد کتابی به اسم مفاتیح الجنان (کلیدهای بهشت). قبل و بعد از شیخ عباس هم بودند علمایی که این راه را پیش گرفتند و حتی کسانی در شأن و مرتبت سید بن طاووس و میرزاجواد آقای ملکی تبریزی هم از اینگونه کتاب ها تألیف کرده بودند، جامعیت مفاتیح بود یا نیت شیخ عباس، به هر حال از آن زمان مفاتیح الجنان شد کتاب دعای همگان که در سفر و حضر و در بلا و آرامش سراغش می رفتند و مونسشان می شد.

امروز هم که سری به کتابفروشی های راسته انقلاب بزنید بیشتر کتابفروشی ها این کتاب را دارند، چه در حوزه تخصصشان باشد چه نه و جز این اگر بخواهید بیشتر کتابفروش ها می گویند: متأسفانه نداریم!

کتاب های مربوط به دعا یا در کتابفروشی های مختص کتب دینی پیدا می شوند یا در کتابفروشی هایی که همه نوع کتابی در آنها پیدا می شود؛ از تعبیر خواب تا آموزش کاهش وزن در 10 دقیقه! علت این مسئله شاید فقدان ناشر معتبر در چاپ اینگونه کتاب ها باشد. بیشتر این کتاب ها توسط ناشران گمنام منتشر شده اند.

در میان کتاب های ناشران تخصصی علوم دینی هم کمتر می توان کتاب دعا پیدا کرد. اگر هم هست باز نشر مفاتیح الجنان و صحیفه سجادیه است.

کتاب های دعای موجود در بازار چند دسته هستند، برخی از آنها که به عنوان ارتباط با خدا یا راهنمای زائر معروفند و در واقع خلاصه ای از دعا های پرکاربرد مفاتیح الجنان هستند. بعضی از آنها کتاب هایی هستند که به صورت موضوعی دعا های مربوط به موضوعات مختلف را دسته بندی کرده اند؛ موضوعاتی مثل درمان بیماری های جسمی و روحی، رفع مشکلات، دعا های مربوط به شرایط مختلف زمانی و مکانی، دعا برای برآورده شدن حوائج مادی و معنوی و... در این میان برخی کتاب ها صرفاً به دسته بندی دعاها براساس آیات قرآن پرداخته اند و برخی دیگر این دعاها را از میان روایات معصومان جمع آوری کرده اند.

کتاب ها دسته بندی موضوعی هم شده اند مثلاً برخی فقط درباره دعا های مربوط به بیماری ها هستند، برخی برای رشد روحی. یا بعضی فقط درباره تأثیر و خواص ذکرهایی مثل صلوات یا آیه الکرسی هستند و مثلاً نمونه هایی از تأثیر این اذکار را هم از میان حکایات و روایات نقل کرده اند.

بخشی از علاقه مردم برای خرید چنین کتاب هایی به دلیل طبقه بندی های موضوعی این کتاب ها است. در کتابفروشی های مذهبی از این گونه کتاب ها کم هم نیست و این وسط انتخاب بهترین کتاب کار آسانی نیست. به جز مسئله جامعیت کتاب ها، صحت آنها هم مهم است و تشخیص این امر برای افراد غیرکارشناس کار آسانی نیست.

متأسفانه تعداد کمی از این کتاب ها منبع هر یک از روایات خود را ذکر کرده اند تا جایی که ویراستار یکی از کتاب ها در صفحه اول یادداشتی درج کرده و از نویسندگان اینگونه کتاب ها تقاضا کرده منابع و مأخذ را حتماً ذکر کنند!

جالب تر از اینها کتاب هایی هستند که مجموعه ای از توصیه های عارفان و عالمان شناخته شده معاصر هستند؛ با نام هایی شبیه ذکرهای شفا بخش. استناد این کتاب ها هم به این است که برخی بزرگان در هنگام فلان مشکل چه ذکر را توصیه کرده اند. اما

استناد آن عالم به روایات در بیشتر موارد مطرح نشده است.

البته در این آشفته بازار هستند کتاب هایی که حاصل یک کار پژوهشی در میان روایات اند و نویسنده خودش هم دستی بر آتش کلام و حدیث داشته است. اینگونه کتاب ها معمولا با مقدمه ای از برخی بزرگان اعتبار بیشتری پیدا کرده اند. هرچند این مقدمه ها جای « اجازه نقل حدیث» را نمی گیرد.

به گفته حجت الاسلام اسماعیلی مدیرگروه علوم و حدیث پژوهشکده باقرالعلوم(ع) « در گذشته در حوزه های علمیه شاگرد باید از استاد یا شیخ خود اجازه نقل حدیث می داشت تا بتواند در منابع حدیثی را بخواند. حتی جناب محدث قمی صاحب مفاتیح الجنان هم محدث نشد مگر زمانی که اجازه نقل حدیث از استادش گرفت.»

بعضی از کتاب های دعا به جا یا بی جا اسم و رسمی به هم زده اند و ذهن به ذهن یا در فضای مجازی توصیه هم می شوند، اما معلوم نیست که این کتاب ها تا چه میزان مستند باشند. در یکی از همین کتاب ها علامت هایی کشیده شده و نگارنده مدعی است که همراه داشتن این تصویر باعث برکت است! .

نمی توان به سادگی منکر برخی دعاها و اذکار شد ولی در پایین ترین سطح بحث می توان گفت که نقل برخی دعاها به صورت عمومی چندان خالی از اشکال نیست و متأسفانه در نبود نظارت عالمانه، از جنس نظارتی که در نظام سنتی آموزش علوم دینی وجود داشت، تشخیص سره از ناسره برای عموم مردم غیر ممکن است.

خدا بیامرزد جناب لسان الغیب را که گفت: حافظ وظیفه تو دعا کردن است و بس/ در بند آن مباش که نشنید یا شنید. این کتاب های دعا اگر معتبر نباشد موریانه ای است که خانه دین و دنیای مردم را می پوساند.

اگر هم معتبر باشد به یک خطر دامن می زند، اینکه به جای توجه به فلسفه دعا که و انس با خداست، ذهن افراد را به برآورده شدن حاجات محدود کند و افراد مراجعه به دعا را فقط در هنگام بلا و برای رفع مرض تنزل دهند، همان رابطه ای که با داروخانه کوچک خانه اشان دارند.

از دیگر مواردی که امروزه در بازار نشر به وفور یافت می شود، کتابهایی است با عناوین متعددی که بر خیالپردازی تمرکز دارند و اینکه هرچه در ذهن مجسم کنی، در واقعیت به آن خواهی رسید .

اینگونه آثار بزرگترین آفتهای حوزه کتابهای دعا هستند که انسان طالب حوائج دنیوی را از خداوند، دوستان نزدیکان دور و به خلوتی سوق می دهد تا با تمرکز و آرامش به تجسم و تصور آرزوهای خود بپردازد.

در این صورت فرد هر روز تنها و تنها تر شده و ترجیح می دهد به جای ارتباط با دیگران، در خیالات به ظاهر خوش خود غرق باشد تا بلکه روزی محقق شود!...

اینکه چنین کتابهایی با چه هدف، انگیزه و منطقی مجوز انتشار می گیرند، بدون در نظر گرفتن عواقب بسیار منفی که می توانند داشته باشند، پرسشی است که مسئولان وزارت ارشاد باید پاسخگوی آن باشند.